

F. C. Magendans
Ds. J. J. C. van
ts-buiten f 48.50;
idland f 40; door
t Dalfsen f 35.25;
e Amsterdam, van
M. en J. H. ieder
men f 17.50; door
B. en Jb. B. ieder
olletten: door Ds.
1: uit Emmes bui-
nen f 16.36, samen
f. G. Wolf te Ga-
voor de Medische
t Schelven bij een
5; door den heer
komst te Holwerd
e Dokkum f 16.30,
heer R. Roodzand
abus te Dikland
s, van O. J. bij ene
an schenkingen:
te Gaastmeer van
W. E. en G. A. G.
s, van G. H. f 0.50,
K. Floor te Wons,
20 Jan. f 5; door
van J. H. te A. f 5;
s, den heer St. te
ren: van den heer
St. f 2.50, van den
St. geb. v. d. W.
J. Hulsebos, te
den heer H. f 5,
den heer v. D. f 5,
f 1; van N. N. te
ereen, te Hantum
niet te Maassluis:
van een werkman
Meijesveren, te
4.50; gevonden
o f 1.60; door den
broek f 2.50; door
colleeteerd bij ge-
g te Giesendam
Vries Oosterveld
or W. J. van N. N.
v. d. Meulen te
s, van N. N. f 10;
een. Vrienden der
6; door den heer
am, van N. N. te
f. Hovy van M. F.
Pon te Leiden, van
len heer W. Knhler
a vriendenkring te
er P. van Driel te
10; door Ds. J. Rij-
or Ds. W. Briet te
Zw. f 5; door den
neldijk van G.
Bommel, door be-
b. Kievet f 2.50;

Wolfe te Gameren,
1.

tesch; van N. N.

gekomen: door Ds.
N. N. een gelofte-
der Ned. Geref.
lam, gecoll. in het

Peningmeester.

INGSKERK.

ING.

GUNNING Jr.

St. Bidstond voor

gadering met de

STOOMDRUKKERIJ

AMSTERDAM.

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 20 Februari 1887. N°. 478.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. aan het Bureau, Warmoesstraat 108, te Amsterdam.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van leflegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Van des menschen verlossing.

ZEVENDE ZONDAGS-AFDEELING

II.

Want uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof; en dat niet uit u: het is Gods gave. Ef. 2: 8.

Vooraf op de vraag: waarin het ware, zaligmakende geloof bestaat, behoort een Christenmench een duidelijk en zuiver antwoord te kunnen geven. Het geloof is nu eenmaal de geestelijke schalm die de ziel der uitverkorenen aan de zaligheid verbindt; rechtvaardiging door het geloof is het één en al onzer belijdenis; al wie het ware geloof heeft, is zij, die het niet, staat nog buiten de zaak; en zoo kan het niet anders, of aan een gezonde verklaring van wat het geloof is, hangt alle gezondheid der predicaat, terwijl omgekeerd eene dusgenaamde „Evangelieverkondiging“ die op het stuk van het geloof feil gaat, op den duur niet anders kan dan de zielen verledenen.

Onze Catechismus wijdt aan deze zaak dan ook een afzonderlijk onderzoek, en geeft op de vraag: „Wat is een oprecht (d. i. echt of waar) geloof?“ dit welinengeschiedte en breedvoerig antwoord:

„Een oprecht geloof is niet alleen een zeker weten of kennis, waardoor ik het al voor waarachtig houd, wat ons God in zijn Woord geopenbaard heeft; maar ook een zeker vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij, vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit louter genade, alleen om de verdienste Christi wille.“

Om nu dit antwoord wel te doorgronden, behoort de lezer op te merken, dat men van geloof in tweeërlei zin kan spreken. Ik heb een oog, in dat oog heb ik het vermogen om te kunnen zien. Maar terwijl ik dat vermogen ook blij bezitten terwijl ik neerlig en slaap, kan ik mijn uren slaaps toch niet zeggen, dat ik toen ziende was. Ik behield wel het gezichtsvermogen, maar door de oogschellen toevelen, werkte dat vermogen niet. Evenzoo is het bij een pasgeboren kind. In dat kind komt niet later pas het oog in. Het oog is er van meet af, en dus is zulk een wicht niet het bezit van het gezichtsvermogen geboren. En toch, ook al heeft het een oog, en al bezit het dat gezichtsvermogen, toch werkt het de eerste uren van zijn leven niet. Het wicht ziet niets.

Wel terdege moet men dus onderscheid maken tusschen de vraag, of ik het vermogen heb, om te hooren, te zien, te proeven, te spreken enz., en die geheel andere vraag, of ik op dit oogenblik dit vermogen gebruik, het werken laat en doe uitkomen.

En dit nu moet ge ook alsoo toepassen op het geloof.

In verreweg de meeste oogenblikken van uw leven geloof ge niet, ook na uw bekeering. Ge geloof niet als ge slaapt, ge geloof niet als ge gedachteloos neêrsl, ge geloof niet als ge verstoofd zijt, ge geloof niet als ge zondigt. Maar terwijl ge op die manier nu uren lang soms uw geloof niet werken laat, en het is alsof ge geen geloof bezat, bezit een kind van God dit ondervrijl toch wel terdege.

Ge krijgt geen oog als ge uw blik opslaat, maar uw oog is er en in dat oog het

gericht, ook dan als de oogleden u zijn toegevalen. En zoo nu ook krijgt ge niet telkens een geloofsvoeg, als ge uw geloofsblik werken laat, maar uw geloofsvoeg zit in uw ziel in, en in dat geloofsvoeg het vermogen om te kunnen gelooven, ook dan wanneer ge geheel doodsch ineenzonkt, of zonder van uzelfen af te weten wegzonkt in den slaap.

Onderscheid dus die beide zoo scherp mogelijk. Iets heel anders is het geloofsvermogen dat verborgen in uw ziel huist, en iets anders de daad van gelooven, zoo ge uw geloof gebruikt, en het geloofsvermogen in u werkt.

Waar nu onze Catechismus in Vraag 21 van handelt, is niet en kan niet zijn: de werking van het geloof in zijn volkomenheid, maar moet zijn: de natuur van het geloof als ingeprent, ingewrocht en ingeplant vermogen.

Dat dit niet anders kan, volgt uit het verband met de voorgesagde vraag. Daar toch leest ge, dat aan een iegelijk die het oprecht geloof niet bezit, de zaligheid rechtstreeks ontsaagd wordt. En daar er nu, ten eerste tal van jonge kinderen sterven, die tot geen geloofswerking gekomen zijn, en ten anderen vele volwassen kinderen Gods sterven, zonder dat de werking van het geloof zich bij hen tot zulk een volkomenheid ontplooid, zoo volgt hieruit, dat de vraag: Wat is een oprecht geloof? bedoeld moet zijn van zult een „echt en waar geloof“ dat in elk wedergeboren persoon, hij zij kind of volwassene gevonden wordt.

„Uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave!“

Er is alzoo sprake niet van onze geloofsvermogen, maar van een gave die een goddeloos van zijn God ontvangt; ontvangt in het oogenblik der wedergeboorte; en wel op zulk een w s ontvangt, dat ze hem met de zaligheid onvrwyd in gemeenschap zet.

„Geloof“ bedoelt hier dus de hebbelijkheid of het vermogen om te gelooven, hetwelk de Heilige Geest aan ons inplant in de ure des welbehagens. De wijze hoe dit geloof onderscheidenlijk bij volwassenen en bij kleinen wordt ingeplant, komt ter sprake bij Vraag 65, waaruit we nu slechts zooveel opnemen, dat volgens het daar beledene, het de Heilige Geest is, die het geloof in onze harten werkt door het Woord.

Ondt geen voorwendsel mag het dus voorgesteld, alsof wij het eigenlijk waren, die aan onszelfen het geloofsvermogen schonken; want ongetwijfeld, als het op de daad van gelooven aankomt, zijn wij het die gelooven moeten, maar de macht er toe, het vermogen, de hebbelijkheid, het orgaan of zintuig, om te kunnen gelooven, is niet ons maaksel, maar het maaksel Gods. Ja zelfs niet een maaksel Gods, dat wij opnemen en in ons hart inbrengen, maar zulk een dat, in weerwil van ons verzet, in ons wordt ingezet, ingewrocht en ingeplant door een daad van almachtige genade. Niet half, maar geheel lijdelijk. Zonder dat gij als creatuur of als verloren, ook maar een vingertop verroeren kunt, om het in u te brengen. Alle leer van zekere voorbereidende middelen, om uzelfen het geloof deelachtig te maken, is dan ook uit den Booze. Wie het geloofsvermogen nog niet bezit, kan wel allerlei doen, om het buiten, zijn hart te houden, maar geen veer opblazen, om het in zijn geloofsloos hart in te brengen.

Doch hoe is dit vermogen nu te verstaan? Een kind heeft het spraakvermogen, maar toch zonder vasten vorm. Want als ik een pasgeboren kind, dat hier te Amsterdam het levenslicht zag, naar Parijs breng en daar opvoed, dan zal dat kind met zijn spraakvermogen steeds Fransch spreken, terwijl het, ware het hier gebleven, Hollandsch zou hebben gepriat. Zoo ziet men dus klaarlijk, dat bij het spraakvermogen, de vorm niet afgewerkt in het vermogen inligt, maar wisselt naar gelang van opvoeding en oefening. Heel anders daarentegen is het met het gehoors- en gezichtsvermogen; want waar ook een kind opgroeit, zijn zien is en blijft zijn zien, zijn hooren zijn hooren. En al kan er verschil bestaan in graad, dat het in de eene omgeving zuiverder en nauwkeuriger leert zien en hooren dan in de andere, in het zien en hooren zelf maakt dit geen verschil.

Zien en hooren zijn dus vermogens, die hun vorm niet zich brengen, waar niets bijkomt, waar alles inzit. En dit laatste geldt nu ook van het geloof.

Als God de Heere aan een goddeloos, bij wedergeboorte, het geloofsvermogen inplant, dan geeft God hem niet ruwe vormloze kracht, waar hij nu maar van maken moet wat hem goed dunkt; neen, maar dan heeft dat geloof terstond zijn vasten vorm, zoodat het, straks uitkomende, uit moet komen naar zijn aard.

Eat op een wilden wingerdstam een stek van een edelen wijnstok, dan is er nog geen rank en nog geen uitbloiting en nog geen blad en nog geen tros, en toch dat alles is wel terdege in de schijnbaar vormloze stek reeds in en zal er, zoo ge slechts geduld hebt, in vasten vorm, naar zijn aard uit voortkomen. En zoo nu is ook in het geloofsvermogen, dat God de Heere bij de inlijving in Christus inplant, alles besloten en begrepen en in kiem aanwezig. Er komt niets meer bij door 's menschen daad. God doet alles, gelijk hij alles schoukt.

Hoe diep dit geloofsvermogen dus ook nog in de ziel schuilt en hoe dicht de schellen nog op het geloofsvoeg neerhangen, toch is ook zulk een geloof in Gods kind reeds al datgene wat de Catechismus er in roemt en uitjubelt, zoodat een zeker kennis als een zeker vertrouwen. Dat wordt het niet pas later, maar dat is het reeds van meet af, evengoed als ook onder uw slaap uw gehoor het vermogen is, om de geluiden zoo en niet anders te hooren.

Vraagt ge nu of dit geloof dan nu een nieuw soort orgaan is naast de vermogens die uw persoon in de schepping ontving, zoo moet dit worden ontkend. Neen, het is niet zoo dat een ongelovige heeft twee vermogens: verstand en wil, en dat nu een gelovige zou beschikken over drie vermogens: verstand, wil en geloof; maar heel anders, dat de Heilige Geest bij de inplanting van het geloof, een nieuwe hebbelijkheid en in het verstand en in den wil inbrengt.

Om deze reden oordeelden dan ook sommigen, dat het juist en beter was, niet te zeggen dat het geloof een vermogen, maar dat het een inklevende hebbelijkheid is. Slechts houde men hierbij in het oog, dat het niet twee afzonderlijke hebbelijkheden zijn, de ééne van ons bewustzijn en de andere van onzen wil, maar dat het geloof één enkele hebbelijkheid is, die onze ziel wordt ingewrocht, en die alnu uit de ziel gelijkelijk werkt en op ons kennen en ons willen.

Dienovereenkomstig beschrijft de Catechismus het geloof dan nu ook onder dat

dubbele opsicht, en zegt dat het, wat ons bewustzijn aangaat, is een zeker weten of zekere kennis, en wat aangaat onzen wil, een zeker vertrouwen. Dit bedoelt nu, dat zoodra het geloofsvoeg zien en het geloofsvoeg hooren gaat, er een werking inkomt, die zich openbaart en als een gewisse kennis en als een onwankelbaar vertrouwen.

Bezien we beide afzonderlijk.

Bij de uitdrukking „een zeker weten of kennis“ moet de klemtoon op „zeker“ vallen. Er is niet bedoeld „een onbestemd weten“, zoodat we wel zeggen: „op een zekeren dag“, als we dien dag juist niet zeker weten. Neen maar: zulk een weten-schap en zulk eene kennis, die geen zweem van twijfel of onzekerheid toelaat. Alzoo eene kennis die vast is als een rots, die onverwrikbaar vaststaat als een berg van graniet, en die van geen wankelen of ver-wikken weet.

Deze „zekere, secure kennis“ nu bestaat niet in een nader ontwikkelen van een kennis die we reeds ten deele bezaten, en ook niet in een ontplooi van de kennis die in ons school. Met alle scholen al te loopen, vordert men in deze kennis niets hogenaamd. Zelfs al deed men zijn leven lang niets dan den Bijbel lezen en Schrift met Schrift vergelijken, dit zou u in deze hier bedoelde kennis nooit één enkelen stap verder brengen. Neen, hier is bedoeld een nieuwe kennis, die ge als sondaar niet hadt, en waarvoor ge nu in de wedergeboorte het vermogen ontvingt. Een andere soort kennis saamhangende met de „oorspronkelijke kennis“ die Adam in het Paradijs ontving, en die in Christus als „onze wijsheid“ ons in God geschonken is. Wie deze kennis ontvangt, kent dus anders, niet anders en niet anders. Hij ziet wat hij eerst niet zag. En wat hij eerst niet ontdekte, dat merkt hij nu op en dit gaat voor hem leven. „Verlichte oogen des verstands“ noemt de apostel het daarom, en wel zulk soort oogen, die met zoo ongemeene gewisheid gluren, dat ze onmiddellijk volkomene gewisheid en zekerheid aanbrengen omtrent de dingen die ge er mede waarnaemt. Zoo helder, zoo klaar, zoo scherp stelt deze kennis de dingen voor u bewustzijn. De natuurlijke mensch ziet daar niets van, maar „de met geloof begaafde of geestelijke mensch onderscheidt alle dingen“. Daarentegen „vinden iemand niet wedergeboren is, hij kan het Koninkrijk van god zelfs niet zien.“

Zonder de inplanting van het zaligmakend geloof kan iemand dus wel den Bijbel van buiten leeren, en historisch aannemen wat daar staat, maar dat helpt hem niet. Hij kan er zich ook wel met den prikkel van het gevoel inwerken, en er een tijdlang in genieten, maar zoodra hij „tijdelijk“ als dit „historisch“ geloof, heeft ook maar iets met het geloof dat in Jezus inlijft te maken. Zelfs het „wondergeloof“ heeft daar niets gemeen mede, want al hadt ge „een geloof om bergen te verzetten“ (en dat is een wondergeloof) en ge hadt de ingestorte hielden niet, zoo waart ge nog niets.

Redetwisten helpt daarom ook niet. Er moet getuigd, het Woord moet bediend, overmits het Gode meesten belijft, zich van het Woord bij de geloofsplanting te bedienen, maar al praat ge honderd en duizend uit, zoolang het geloofsvoeg in iemands ziel niet is, kunt gij hem ook de heerlijkheden Gods niet toonen.

Voorwerp van deze kennis is de Wet en het Evangelie, d. i. al wat God ons in zijn Woord geopenbaard heeft. Dus volstrekt niet enkel de blijbare des heils, maar in de eerste plaats zelfs de rechte,

doorzichtige kennis van 's Heeren heiligheden en eigen diepe verdorvenheid, zoodat men daarin een inzicht krijgt, zoo klaar en zoo helder, als zag men zich voor zijn eigen oogen levend omkomen in den eeuwigen dood. Maar dan natuurlijk ook een kennis van het Genadeverbond, niet als een van buiten geleerde les, maar als een inzicht hoe waarachtig het heil in Christus bloeit.

Vandaar dat men veelszins ook nog wel onderscheidt tusschen de kennis en de toestemming van het geloof, die toch in den grond slechts één zijn. Het is toch onmogelijk dat iemand met deze ingewrochte, klare, hemelsche kennis Wet en Evangelie doorzien zou, om dan nog te twijfelen, of ze wel waar waren. Als er geloof in de ziel is, moet de ziel er onmiddellijk bijvallen. Ge kunt het fonkelend starenheit niet aan het firmament aanschouwen, zonder onmiddellijk toe te stemmen dat het prachtig is en schoon.

Maar hiermee is het geloof niet voleind. Behalve dat het helder kent en ontwijfelbaar toestemt, doet het ook nog dit, dat het met wisse zekerheid toepast. M. a. w. het werkt ook door den wil, en ook aan het wil, evenals aan het kenvermogen, leent het een hemelsch vermogen van zekerheid en kracht, niet maar bestaande in een verhooging van de natuurlijke wilskracht, maar in de inwerking van een bovennatuurlijk effect. Dit nu noemt onze Catechismus: „een zeker of ontwijfelbaar vertrouwen.“

De door den Heiligen Geest ingeplante kennis doet u de vurige Wet zien en toont u het Lam Gods, en doet u zeggen: Daar is én in die Wet én in dat Lam innerlijke waarachtigheid. Maar nu is de vraag voor u: Gij in dat vuur van die Wet en gij in het bloed van dat Lam! Niet gisend, niet radend, niet hopen. Geloof is nooit een hopen. Gelooven is zeker van iets zijn, en daarom een personeel verzekerd zijn voor uzelfen, dat gij in het bundelke der levenden besloten zijt.

Zoo toch staat er: „een zeker vertrouwen dat niet alleen aan anderen, maar ook aan mij vergeving der zonde, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken zij, uit louter genade, alleen om de verdienste Christi wille.“

Bedoelt dit nu, een buitengewone openbaring dat gij gered zijt? In het minst niet, want er staat bij: „welke de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt.“ Het gaat dus middellijk toe. Bedoelt het dan een gevoelige aandoening waardoor ge, al genietend, het weet? Al evenmin, want gevoelsaandoeningen kunnen bedriegen en vele bevestigde kinderen Gods worden soms jaren lang niet door den dauw des hemels nat gemaakt. Neen, bedoeld is eenig en uitsluitend zulk eene geloofs-zekerheid, die rust in het Woord. Het is dus in dat Woord den goddeloos, verwoeten doelmeng te zien, die weg-zinkt, en dat nu de Heere u toesprekt uit dat Woord: Die goddeloos zijt gij!

En wie dat geloof, o, die hongert op eens, die dorst, dat het hem brandt. En nu, ru ziet hij wat de Heere met dien gevloekten doelmeng doet. Die gevloekte wordt verzoend, wordt een kind, wordt een gekroond. En zoo, ook al voelt hij niets en merkt hij niets, geloofte hij en ziet hij dat God Almachtig in dien gevloekte en verzoende hem redt!

Dan is het vaak dood van binnen, duisternis om hem heen, geen pad en geen weg; en toch dan juist vertrouwt hij op den

Iets over het Antinomianisme in de 17e eeuw.

XVII.

ANTWOORD VAN DS. STROOBANT.

Bij ketters ontwaart men meestal karakterloosheid. Daaruit moet men hun draaien en wenden naar de tijdsgelegenheid verklaren. Het is moeilijk vat op hen te krijgen, omdat zij hun gevoelens kleeden in een bekend en geliefd gewaad, in de hoop, dat kleederen den man maken. Deze ervaring hebben de afgevaardigden der Classis Walcheren in den jare 1689 ook van Ds. Stroobant. Den krypto-Verschorist, opgedaan Bewonderenswaardig is, om die rede vooral, de kalmte, waarmee de predikanten Schorer en Tilenais de draaijerijen van den beroepen leeraar van Gapinge beantwoord hebben. Zetten wij ons tot luisteren naar hun rapport van den 17den Nov.

Zij eischen, dat Ds. Stroobant satisfactie zal geven, zoodat hij belooft heeft. Veel hoop hebben zij er echter niet op, want de antwoorden des beschuldigten zijn:

1. contrarie de waarheid, zoodat die uit een onpartijdig getuigenverhoor gebleken is; 2. contrarie zijn eigen bekentenis. 7 Oct. afgelegd; 3. de reeds gegeven suspicie nog vermeerdert; of 4. de kwestie als zoodanig niet rakende. Voorts verneemen wij, dat de deputati-eischen het kort en goed recht gedaan worde in het belang van de kerk en Ds. Stroobant-zelfen. Op dit laatste dringen zij te meer aan, omdat hun ter oore gekomen is, dat Stroobant's vrienden zijn zaak aan de tafel der politieken wenschen te brengen.

Nauwelijks hebben de Deputaten uitgesproken, of Stroobant staat op en vraagt: 1. opinie van het rapport; 2. opgave van de namen der oor- en oogengetuigen, die hem beschuldigd hebben; 3. inloeking van zijn schriftelijke antwoorden over de feiten; 4. voorlezing van de attestatiën, door hem ingebracht, waaruit blijken kan, dat hij van Hatten's gevoelens meer bestreden dan beleden heeft. Met uitzondering van het tweede worden Stroobant's verzoeken toegestaan. Niet dat men opzet de namen der getuigen te noemen, maar daar zijn dreigingen uitgesproken, die het voorstands wenschelijk maakten ze niet te zeggen.

Hiermee is de zaak van Stroobant voorloopig geëindigd. De Classis gaat andere punten behandelen, die ons op dit oogenblik geen belang inboezemen. Wij gaan dus heen. Vraagt ge, tot wanneer, de geschiedenis antwoordt: „Tot het begin van 1690“. Wel heeft Stroobant nog eens (15 Dec.) gevraagd of zijn zaak ten einde gebracht mocht worden, maar men heeft hem toen tot de

eerste vergadering der Classis in de maand Januari 1690 uitgesteld.

Het is de Kerkeraad van Gapinge, die het eerst weer optreedt. Den 5den Jan. 1690 zijn de broeders bijeen. Daar laat de procureur Siebruyts door den koster vragen, of hij binnen mag komen. De Classis staat hem dit toe en luistert, als hij met eenige beleefde woorden twee geschriften inlevert, een van het Collegium Qualificatum van Gapinge, en een van den Kerkeraad dierzelfde gemeente. Het eerste luidt:

Wij, ondergeschrevenen, leden van het Collegium Qualificatum van Gapinge, hebben met eenparig advies geautoriseerd en gedeputeerd den Heer Procureur Siebruyts in de plaats van den Heer Voorzitter (die door zijne dooddelijke ziekte in de E. Classis niet kan binnenstaan) op verzoek en last van het voornoemde Collegium Qualificatum in de E. Classis te compareeren en ootmoediglijk te verzoeken, dat de E. vergadering de zaak van de kerk van Gapinge gelieve ten spoedigste te determineren. Oorkonde bij ons onderteekend. Act. den 4 Jan. 1690.

LEENERT SCHAFFTEN.
CORN. LEERSEN.
WILLEM ABRAHAMSEN.

De Kerkeraad gaat in zijne missive veel verder. Hij wenscht ook wel dat aan de zaak van Ds. Stroobant spoedig een einde worde gemaakt, maar wijst „conscientie-wege“ op den desolaten toestand en het verval van de

kerk (te Gapinge) die haar nu al drukt en verder drukken zal“ (den nood der armen vooral) De gevolgen eener weigering van dit verzoek wijt hij aan de Classis.

Deze wijst den eersten brief als onwettig af, maar antwoordt op den tweeden, dat de oorszaak van den langen duur der quaestie-Stroobant niet bij hen moet gezocht worden. Zij verlangen even hard als Gapinge naar het eind.

Hierop ontvangt Ds. Stroobant het woord, waarop hij zich eerst verdedigt tegen een aanklacht der gedeputeerden over hem, als zou hij het gemucht verspreid hebben, dat de afgevaardigden de oorszaak zijn van den langen duur zijner zaak. Hij loochent dat. Vervolgens aan zijne reductie beginnende, beklaagt hij zich, dat men hem niet naar recht heeft behandeld, met name de Deputatie niet, die hij zelfs eens noemt „die woegren“. „gecommitteerd te zijn.“ Voorts hooren wij van hem een lang betoog, dat er op aangelegd is de aandacht van de hoofdzak (de ketterij) af te leiden en te pukkelen, of hij ook als de mishandelde onschuld kan prijken. Daarna beproeft hij de verklaringen van D.D. Biscop, Termaat van Leeuwen, van Deijne te verzwakken, of in zijn belang te exploiteeren! De attestatiën van de kerken te Hoek, te Leiden, van de Classis Tholen en Bergen op Zoom legt hij hierbij over.

DE GAAY FORTMAN.